

مسئولیت ملی و نقش نخبگان و نهادهای دانشگاهی در تحقق ظرفیت‌های فرهنگی و اجتماعی الگو

اصغر زمانی^۱، مهتاب پورآتشی^۲

چکیده

پژوهش حاضر با هدف "تبیین و تشریح مسئولیت ملی و نقش نخبگان و نهادهای دانشگاهی در تحقق ظرفیت‌های فرهنگی و اجتماعی الگو" انجام شده است. این پژوهش کاربردی و از نظر ماهیت تحقیق، تحقیق توصیفی-تحلیلی است و در آن از روش تحلیل محتوایی و بررسی اسنادی به عنوان راهبرد پژوهش استفاده شده است و برای تفسیر و تحلیل داده‌ها نیز از روش تحلیل توصیفی و تحلیلی بهره‌گیری شده است. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که موضوع پژوهش از سه جنبه حائز اهمیت است. اول از حیث توجه به نخبگان و استفاده از توانمندی ایشان و دوم از حیث مسئولیت ملی و اجتماعی نخبگان و سوم از حیث ظرفیت‌هایی که در سند الگو وجود دارد. بررسی و تحلیل محتوای سند الگو نشان می‌دهد که در تمام ارکان سند اعم از مبانی، آرمان‌ها، رسالت، افق و تدابیر ظرفیت‌های خوبی در حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی وجود دارد که مسئولیت ملی و اجتماعی نخبگان اقتضاء می‌کند تا بدان توجه شود. همچنین بر اساس سند راهبردی کشور در امور نخبگان لازم است تا از ظرفیت‌های نخبگان در راستای تحقق تدابیر فرهنگی و اجتماعی سند الگو استفاده شود.

واژگان کلیدی: الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، مسئولیت ملی، نخبگان و نهادهای دانشگاهی، ظرفیت‌های فرهنگی و اجتماعی، آموزش عالی.

۱- مقدمه:

داشتن جامعه‌ای توسعه یافته و دارای قدرت اقتصادی، صنعتی و علمی بالا مستلزم تربیت و ساختن انسانی قدرتمند، خلاق، فکور، پویا و دارای مهارت و توانایی فنی و علمی است. این نیروی باارزش در نهادی به نام دانشگاه رشد و نمو پیدا می‌کند. سنگ بنای آنچه به نام فرهنگ، سیاست، اقتصاد و اجتماع نامیده شده است در دانشگاه نهادینه می‌شود (محمودی افزلی و همکاران، ۲، ۱۳۹۸). دانشگاه هم سبب انتقال فرهنگی می‌شود و هم به مثابه یک جریان جامعه پذیر عمل می‌کند. ارتباط نسل جوان با نسل گذشته از طریق انتقال فرهنگی است و فرایند تربیت اجتماعی زمینه ساز تحول و رشد همه جانبه ساختارهای اجتماعی و فرهنگی یک جامعه می‌شود. دانشگاه با تغییرات رفتاری که در افراد ایجاد می‌کند، آنها را متناسب با آرمانها و اهداف موردنظر جامعه بار می‌آورد (محمودی افزلی و همکاران، ۸، ۱۳۹۸).

دانشگاه از دیدگاه امام خمینی (ره) آن قدر اهمیت دارد که اگر نقش واقعی خود را نداشته باشد، همه چیز مملکت از دست خواهد رفت. ایشان در جمله‌ای این اهمیت را گوشزد کرده اند: "اگر دانشگاه را ما سست بگیریم و از دست ما برود، همه چیزمان از دستمان رفته است" (صحیفه امام، ج. ۸، ص ۱۴۱؛ به نقل از آقاپور و سوخته سرایی، ۱۳۸۹، ۳). دانشگاهی فرهنگ ساز و انسان ساز است که محیط درونی آن میدان اندیشه و فرهنگ، منطلق و علم، تجلی عقل، تفکر و استدلال و بحث و بررسی باشد. در اینصورت است که حقایق روشن

۱. دانشیار، مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، نویسنده مسئول، a.zamani@irphe.ir

۲. دانشیار، مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.